

A Fővárosi Ítéletábrla a dr. Dantesz Péter ügyvéd (.....) által képvlselt I. r.,..... II. r. és III. r. felereseknek a jogtanácsos (.....) által képvlselt I. r. és az ... II. r., és a dr. Kiss István ügyvéd (....) által képvlselt III. r. alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása íránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2014. október 22-én kelt 35.G.43.356/2013/20. számú ítélete ellen a feleresek részéről benyújtott fellebbezés folytán - nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéletábrla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az I-II. r. alpereseknek mint együttes jogosultaknak 50.000 (ötvenezer) forint, a III. r. alperesnek 20.000 (húsz ezer) forint + ÁFA összegű másodfokú perköltséget.

A feleresek által le nem rótt 520.000 (ötszázhuszezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A feleresek, mint adósok és az I. r. alperes és a II. r. alperes, mint hitelezők 2007. május 10-én közjegyzői okiratba foglalt „Ingatlan jelzálogjoggal biztosított devizában nyilvántartott jelzálog-típusú hitel" elnevezésű kölcsönszerződést kötöttek. A szerződés célja az adósok és a Rt. között kötött kölcsönszerződés, mint külső banki hitel egy összegben való rendezése, hitelkiváltás volt. A szerződés szerint a hitelezők kötelezettséget vállálnak arra, hogy az adósok részére svájci frankban nyilvántartott jelzáloghitelt nyújtanak. A kölcsön összege 6.500.000 forint, a kölcsön összegének devizában való megállapítása a folyósítás napján érvényes, a bank által alkalmazott deviza vételi árfolyamon történik. A közjegyzői okirat aláírásakor az induló teljes hiteldíjmutató 7,77%, az ügyleti kamat 5,2%, a kezelési költség 2,04% volt.

A II.3. pont szerint a hiteldíj (kamatt és kezelési költség) változó mértékű, melyet a hitelezők a kölcsönszerződés fennállása alatt jogosultak egyoldalúan megváltoztatni. Kikötötték, hogy a hiteldíj mértékének e pontban írt megváltoztatása esetén az adósok kötelesek az ekként megváltoztatott mértékű hiteldíjat megfizetni.

Az adósok egyetemlegesen kötelezték magukat hogy a devizában nyilvántartott kölcsön - az esetleges árfolyamváltozások figyelembevételével megállapított - forint ellenértékének megfelelő összeget kölcsön jogcímén, valamint annak járulékait (ügyleti kamatt, kezelési költség), továbbá a késedelmi kamatot esedékességkor megfizetik a hitelezőknek.

A kölcsön futamideje 240 hónap, a törlesztőrészletek száma 240 volt.

A szerződés „A törlesztő részletek száma, összege és esedékessége" elnevezésű III.2. pontja szerint a szerződés fedezetét képezte a felek között 2007. április 24-én megkötött engedményezési szerződés alapján az ... Zrt.-nél fennálló megtakarítási összege. Az adósok ezen szerződés

kiutalási időszaka alatt az részére az ... Szerződés havi betétösszege és az aktuálisan hatályos hiteldíj feltételek alapján meghatározott havi törlesztőrészletek megfizetésére kötelesek. A ... Szerződés kiutalási időpontjában az engedményezési szerződés alapján a hitelező a javára megfizetett összegeket a fennálló kölcsöntartozás csökkentésére fordítja.

A hitelező a javára így megfizetett összegek figyelembevételével új havi törlesztőrészletet állapít meg, amelynek mértékéről tájékoztatja az adósokat, akik az ekként közölt havi törlesztőrészletet kötelesek a hitelezőnek megfizetni. A hitelező kötelezte magát arra, hogy az engedményezett és javára teljesített követeléseknek a kölcsönszerződés szerinti tartozást meghaladó részét az ... Szerződések szerint szolgáltatásra jogosult félnek, az ... Zrt.-nek a hitelező részére történő teljesítése napjától számított 5 munkanapon belül megfizeti.

A hitelezők az adósok részére a tőketörlesztésre a futamidő első 100 hónapjára haladékot, azaz türelmi időt biztosítottak. A türelmi idő alatt az adósok csak a hitelező által megállapított kamatot, kezelési költséget, illetve a rendelkezésre tartási jutalékot voltak kötelesek megfizetni. A türelmi idő lejártát követően az adósok a hátralévő futamidő alatt egyenletes törlesztéssel voltak kötelesek teljesíteni. A tőke a türelmi idő lejártát követően havonta, minden hónap 4. napján vált esedékessé, egyenletes törlesztéssel. A hiteldíj (kamatt, kezelési költség) havonta, minden hónap 4. napján vált esedékessé, egyenletes törlesztéssel.

A közjegyzői okirat aláírásának napján a törlesztőrészlet összege a bank által 2007. május 10-én alkalmazott deviza eladási árfolyam figyelembevételével 260,90 CHF volt. A továbbiakban úgy rendelkeztek, hogy „Az egyes törlesztőrészletek fizetendő forint összegét a bank az általa alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyam alapján határozza meg.”

A hitelezők az első törlesztőrészlet folyósítása napján érvényes, a banknál alkalmazott deviza eladási árfolyamon számított deviza összegéről a folyósításról szóló értesítő megküldésével tájékoztatták az adósokat. A hitelezők a bank által alkalmazott deviza eladási árfolyam, a hirdetményben közzétett hiteldíj változása esetén a megváltozott hiteldíj és a még hátralévő futamidő alapján havonta voltak jogosultak meghatározni az adósok által fizetendő törlesztőrészlet forint összegét.

A hitelezők az ügyleti év kezdetekor írásban voltak kötelesek közölni az adósokkal az előző ügyleti év végét követő hónapban fizetendő törlesztőrészletet, melyet az adósok kötelesek voltak a hitelezők részére megfizetni. Az ügyleti év vége minden 12. törlesztőrészlet esedékességének a napja. A III.2. pont azt is kimondta, hogy az adósok által fizetendő havi törlesztőrészlet összegének közlésével egyidejűleg a hitelezők a fennálló kölcsöntartozás összegéről és a felszámított hiteldíjról, valamint annak időközi változásáról a teljesített fizetésekről is írásban tájékoztatják az adósokat.

A III.3. pont harmadik bekezdése szerint:

„A Hitelezők jogosultak az esedékes követelésnek az esedékesség napját megelőző napon érvényes, a Bank által alkalmazott Deviza eladási árfolyamon kiszámított forint összegét az Adósoknak a Hitelezőknél vezetett lakossági folyószámlája mindenkor pozitív egyenlege, valamint a lakossági folyószámlahitel-kerete terhére az esedékességkor, az Adósok erre vonatkozó külön rendelkezése nélkül kiegyenlíteni, az Adósok ennek türéseire kötelezik magukat. Amennyiben az esedékesség napján az Adósok Hitelezőknél vezetett lakossági folyószámláján nem került jóváírásra az esedékes tartozás összege, a Hitelezők a teljes hátralékos tartozást jogosultak az Adósoknak a Hitelezőknél vezetett lakossági folyószámlája mindenkor pozitív egyenlege, valamint a lakossági folyószámlahitel-kerete terhére kiegyenlíteni, a kiegyenlítés napját megelőző napon érvényes, a Bank által alkalmazott Deviza eladási árfolyamon.”

A „Záró rendelkezések” elnevezésű V.4. pont második bekezdése szerint:

„Az Adósok és a Zálogkötelezettek a jelen szerződés aláírásával tudomásul veszik, hogy a forint/Deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata. Az adósok és a

Zálogkötelezettek kijelentik, hogy tudomásuk van arról, hogy a jelen szerződés futamideje alatt a folyósítás napján érvényes, a Bank által alkalmazott forint/Deviza árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése esetén a Devizában megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul veszik, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ők viselik. Az Adósok kijelentik, hogy az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos megfontolás tárgyává tették, és fizetőképességüknek megfelelően mérlegeltek."

Az adósok kijelentették továbbá, hogy a szerződés aláírását megelőzően a hitelezők általános üzletszabályzatát és a devizában nyilvántartott lakáscélú és jelzálog típusú konzorciális hitelekről szóló üzletszabályzatát kézhez kapták, az abban foglaltakat megismerték, megértették és magukra nézve kötelezőnek elfogadták.

Az adósok a szerződéskötést megelőzően, 2007. április 12-én kockázatteltáró nyilatkozatot írtak alá, amelyben kijelentették, hogy tudomással bírnak arról, hogy a kölcsönszerződésben rögzített deviza árfolyama napról-napra változik (svájci frank esetében pedig bármilyen irányban, bármilyen mértékben), ezért az esedékesség napján megfizetendő törlesztőrészlet forintösszege előre nem megállapítható. Amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Kijelentették, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön folyósítását úgy kérik, hogy az árfolyamváltozásokból eredő kockázat jellegét megértették, a felmerülő kockázatot viselik.

A szerződéskötés időpontjában hatályos, „A devizában nyilvántartott, lakáscélú és jelzálog típusú konzorciális hitelre" vonatkozó üzletszabályzat 7. pontjának („A kölcsön törlesztése”) 7.1. alpontja szerint:

„A Devizahitelt és annak járulékait minden naptári hónap negyedik napján esedékes, havi törlesztőrészekben kell az adósnak megfizetnie. Az esedékes havi törlesztőrészek a szerződésszerű teljesítés esetére érvényesítendő ügyleti kamat és kezelési költség időarányos részét is magukban foglalják.

Az ... betét engedményezése mellett a futamidő első 49 hónapjában a türelmi idő alatt csak a hiteldíj törlesztésére kerül sor, az 50-52. hónapban az adósnak a hitelszámlára a türelmi idős törlesztőrészt kell törlesztenie. Az szerződés kiutalásakor a megtakarítás rendkívüli törlesztésként kerül elszámolásra, majd ezt követően az adósnak a fennálló tartozását minden naptári hónap első napján esedékes havi törlesztőrészekben kell megfizetnie, mely magába foglalja a tőketörlesztés mellett az ügyleti kamat és a kezelési költség időarányos részét is ..."

A 7.2. pontja szerint:

„A havi törlesztőrészlet összegét a Hitelezők az alábbiak figyelembevételével állapítják meg:

- a folyósított hitel összege,
- a Hirdetmény szerinti költségek,
- a Hitelezők által megállapított maximális törlesztési idő.

Az adósnak a devizában nyilvántartott kölcsön forint ellenértékét kell megfizetnie. Az egyes törlesztőrészek forint ellenértékét a Hitelezők az által alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyam alapján határozzák meg.

A Hitelezők az ügyleti év kezdetekor fennálló tartozás, és a még hátralévő futamidő alapján évente, valamint az aktuális tartozás és a még hátralévő futamidő alapján minden kamatváltozaskor meghatározzák a fizetendő havi törlesztőrészlet összegét. Kamatváltozás esetén a felszámított hiteldíjról és az új törlesztőrészlet első esedékességéről, az ügyleti év végén a fennálló hiteltartozás összegéről, a felszámított hiteldíjról, annak időközi változásáról, a teljesített fizetésekről és a fizetendő törlesztőrészletről írásban tájékoztatják az adóst. Írásban történő tájékoztatásnak minősül a

mindenkor érvényes hirdetményben való közzététel is."

Az I. r. alperes, mint engedményező és a III. r. alperes, mint engedményes 2011. november 22-én engedményezési szerződést kötöttek, amely alapján az I. r. alperes eladta, a III. r. alperes pedig megvásárolta a kölcsönszerződésből eredő teljes követelést és annak járulékait.

A felperesek a 2012. július 5-én az I-II. r. alperesekkel szemben előterjesztett, utóbb megváltoztatott, a III. r. alperesre is kiterjesztett keresetüket akként tartották fenn, hogy elsődlegesen a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontja alapján a teljes szerződés érvénytelenségének megállapítását, másodlagosan a kölcsönszerződés III.2. pontjának „Az egyes törlesztőrészletek fizetendő forint összegét a bank az általa alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyam alapján határozza meg” szövegrészű kikötés, továbbá a III.3. pont harmadik bekezdésében és az V.4. pont második bekezdésében foglalt kikötés, mint az árfolyamkockázat rájuk történő áthárítására vonatkozó kikötések tisztességtelenségének, semmisségének megállapítását kérték. A Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjára alapított kereseti kérelmük körében előadták, hogy a szerződés III.2. pontja értelmében a futamidő 240 hónap, melyből az első 100 hónap türelmi időszak, mely alatt csak kamat és kezelési költségfizetés terhelte őket. A szerződés megkötésének időpontjában, tehát a türelmi időszakban, a törlesztő részlet összeg 260,90 CHF volt. A türelmi időszak leteltét követően a törlesztési kötelezettségük már a tőkére is kiterjedt, az alperesek ugyanakkor csak a türelmi időszakra közölték a törlesztő részletet. Ezáltal a türelmi időszakot követő időszak tekintetében a szerződés nem tartalmazza a törlesztő részletek összegét, ebből következően a teljes szerződés semmis. Állították, hogy az alpereseknek a szerződés megkötésekor rendelkezésre állt minden olyan adat, amely alapján meg tudták volna határozni a türelmi időszak leteltét követően is a törlesztő részletek összegét. Amennyiben a szolgáltató a teljes ellenszolgáltatást nem jelöli meg a szerződésben, csupán a kedvezményes időszakban teljesítendő ellenszolgáltatást tünteti fel, úgy a szerződést előnyösebbnek láttatja a fogyasztóval. Hivatkoztak arra is, hogy a Kúria a Gfv.VII.30.101/2014. számú ítéletével megállapította a kölcsönszerződés érvénytelenségét a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontja alapján.

Az árfolyamkockázat áthárításának tisztességtelensége körében arra hivatkoztak, hogy a közokirati formában létrejött szerződés tervezete velük ismertetésre nem került, annak tartalmát csupán a közjegyző általi, nem teljes terjedelmű felolvasásból ismerhették meg. A 2/2014. PJE 1. pontja értelmében, amennyiben a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen vagy teljesen érvénytelen. Állították, hogy az alperesi tájékoztatás nem volt megfelelő, így alappal következtethettek az árfolyamkockázat nem valós voltára. Az 1996. évi XCII. törvény (Hpt.) 78. § (1) bekezdésében, a 203. § (6) bekezdésében, (7) bekezdésének a) pontjában, a III. melléklet 10.1. pontjában, a 76/A. és a 76/B. §-ában, a 13/D. § (1)-(3) bekezdésében, a 70. §-ában foglaltakra hivatkozva hangsúlyozták, hogy ezen jogszabályi kötelezettségek nem teljesítése egyértelműen teljes érvénytelenséget okoz. Utaltak arra is, hogy a törlesztőrészletre gyakorolt hatást a szerződés V.4. pontja nem tartalmazza, az csupán a kockázat áthárításaként értelmezhető. Ugyancsak kockázat áthárításként értékelhetők a kockázattartó nyilatkozatban foglaltak is. A teljes körű kockázat áthárítás tisztességtelen.

Arra az esetre, ha az elsődleges kereseti kérelmük megalapozatlannak bizonyulna, indítványozták a teljesítőképességüket felmérő hitelbírálat becsatolását, valamint az alperesek megnyilatkoztatását arra nézve, kínált-e részükre forinthitelt, illetőleg a szerződés teljes semmisségének hivatalból észlelését arra tekintettel, hogy a szerződés a teljes futamidőre nem tartalmazza a törlesztőrészletek összegét.

Az alperesek a kereset elutasítását, a felperesek perköltségben marasztalását kérték.

Az I-II. r. alperesek a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontja vonatkozásában, vitatva a szerződés semmisségét, hivatkoztak a 6/2013. PJE határozat indokolására, miszerint nem szükséges, hogy a törlesztések összege tételesen szerepeljen a szerződésben, hanem az is elégséges, ha azok kiszámítható módon vannak meghatározva. A szerződés III.2. pontja tartalmazza, hogy a türelmi időt követően hogyan alakul a felperesek törlesztési terhe. Ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy a kölcsönszerződés lakástakarék-pénztári szerződéssel kombinált konstrukció, mely szerint a megtakarítási összeg a türelmi időt követően beszámításra került a tartozásba. A beszámítandó összeg a szerződéskötéskor még nem volt ismert. Emiatt, továbbá azon okból, hogy az esetlegesen változó hiteldíj miatt a szerződéskötés időpontjában még tájékoztató jelleggel sem volt lehetséges meghatározni a türelmi időt követő törlesztőrészlet összegét, a II. r. alperes a devizában nyilvántartott, lakáscélú és jelzálogtípusú hitelekre elnevezésű üzletszabályzatának 7.1., 7.2. pontban foglalt rendelkezései elegendő eligazítást adtak a felpereseknek a türelmi időt követő törlesztő részlet meghatározását illetően és teljes mértékben megfeleltek a 6/2013. PJE határozat idézett követelményének.

Az árfolyamkockázat áthárítása körében arra utaltak, hogy a kölcsönszerződés V.4. pontjának közjegyző által felolvasott szövegéből a felperesek számára egyértelműen megérthető és felismerhető volt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őket terheli, és hogy az árfolyam rájuk nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

Hangsúlyozták, hogy a kockázatteltérő nyilatkozatot a felperesek még a szerződéskötést megelőzően, 2007 áprilisában aláírták. A kockázatteltérő nyilatkozatok tartalmazzák azt is, hogy amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztőrészletek megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. A felperesek euró alapú hitelt váltottak ki, nyilvánvalóan tisztában lehettek a deviza alapú hitel kockázataival. Utaltak arra is, hogy a 2014. évi XL. törvény 2014. november 1-jétől hatályba lépő 37. § (1) bekezdése szerint a felperesek az érvénytelenség megállapítását csak jogkövetkezményekkel együtt kérhetik.

A III. r. alperes előadta, hogy a szerződés III.2. pontja egyértelműen és világosan tartalmazza a törlesztőrészletek meghatározásának, a felperesek erről való értesítésének módját. Jog- és szerződésellenes az a felperesi elvárás, hogy a kölcsönszerződésnek a türelmi idő lejártá utáni havi törlesztőrészlet összegét is tartalmaznia kellett volna. A teljes futamidőre előre vetítve a törlesztőrészleteket meghatározni nem lehetséges, egyrészt a devizaalapú nyilvántartásból fakadóan az adósok által tudatosan vállalt árfolyamkockázat, másfelől a szintén vállalt kamatkockázat miatt. Kifejezetten egy türelmi idő konstrukcióban állapodtak meg, mely konstrukció szerint a teljes futamidőre eleve nem lehetséges a fizetendő havi törlesztőrészletek határozott, pontos forint összegének meghatározása. A kölcsönszerződés megkötésekor még az sem volt pontosan meghatározható, hogy a lakástakarék szerződés alapján milyen összeg kerül majd a felperesek javára kiutalásra. Tekintettel arra, hogy a havi törlesztőrészlet forint ellenértéke csak annak esedékességekor számítható ki, így a havi törlesztőrészlet forintra átszámított összegét a szerződés még nem tartalmazhatja, azonban az átszámítás módszere egyértelműen meghatározásra került. E körben hivatkozott a 6/2013. PJE határozat 2. pontjához fűzött indokolásra. A szerződés III.2. pontja szerint a törlesztő részlet összege 260,90 CHF, ennek forint összege az esedékességkor számítható ki, mely meghatározás a jogegységi határozat felfogásában is jogszerű.

Az árfolyamváltozásból eredő kockázat áthárítása körében szintén vitatta a megjelölt szerződési kikötések tisztességtelenségét. Csatolta a felperesek által a szerződéskötést egy hónappal megelőzően - 2007. április 12-én - már aláírt kockázatteltérő nyilatkozatokat, melyekben az I-II. r. alperesek tájékoztatták a felpereseket az árfolyamváltozásból eredő kockázatról. A felperesek ezen

tájékoztatás ismeretében vállalták a kockázatot és kötötték meg a devizaalapú kölcsönszerződést. A kockázatfeltáró nyilatkozatok kiemelik, hogy a svájci frank árfolyama napról napra változik, és ezen változás bármilyen mértékű, illetve bármilyen irányú lehet. Állította, hogy nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely tiltaná a pénzügyi kockázat ügyfélre áterhelését. A kockázatfeltáró nyilatkozat a szerződéskötéskor hatályos jogszabályi rendelkezéseknek, így a Hpt. 203. §-ában foglaltaknak mindenben megfelelt, az árfolyam alakulását, akár visszamenőlegesen is, nem volt szükséges erre vonatkozó rendelkezés hiányában ismertetni. A kölcsönszerződés szövegéből és a kockázatfeltáró nyilatkozatból egyértelműen felismerhető volt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás, felső határ nélkül a felpereseket terheli.

Az elsőfokú bíróság 2014. október 22-én kelt 35.G.43.356/2013/20. számú ítéletével a felperesek keresetét elutasította. Kötelezte a felpereseket az I. és II. r. alpereseknek 150.000 forint, a III. r. alperesnek 75.000 forint perköltség megfizetésére. Rendelkezett a le nem rótt 354.000 forint kereseti illeték állam általi viseléséről. Az ítélet indokolásában az elsődleges kereseti kérelem tekintetében rögzítette, hogy a szerződés III.2. pontja szerint a közjegyzői okirat aláírásakor érvényes ... deviza eladási árfolyam figyelembevételével a havi törlesztőrészlet összege az aláírás napján 260,90 CHF volt, a futamidő első 100 hónapjára a felperesek csak a hiteldíj (kamat, kezelési költség) fizetésére voltak kötelesek. A szerződés türelmi idő konstrukció volt, amelyben a teljes futamidőre eleve nem lehetséges a fizetendő havi törlesztőrészletek határozott pontos forint összegét előre meghatározni, ezért rendelkeztek úgy a felek, hogy a hitelező az új havi törlesztőrészlet meghatározására köteles. A kölcsönszerződés fedezetét képezte az adósok által az Zrt.-nél megkötött szerződés alapján kiutalásra kerülő szerződéses megtakarítás összege, amelyet a felperesek és az I. és II. r. alperesek között létrejött engedményezési szerződés alapján lakástakarék szerződésben vállalt megtakarítás és kiutalási időszak leteltét követően a hitelezők a fennálló kölcsöntartozásra voltak jogosultak azt csökkentve elszámolni. Az alperesek a szerződéskötés időpontjában így még tájékoztató jelleggel sem tudták volna meghatározni a türelmi időt követő törlesztőrészletek összegét. A kölcsönszerződés megkötésekor ugyanis még nem volt pontosan meghatározható, hogy a lakástakarék szerződés alapján milyen összeg kerül majd az adósok által kiutalásra, amely a megtakarítási időszak lejártakor a még fennálló kölcsöntartozás összegét csökkentette volna, valamint a havi törlesztőrészlet forint ellenértéke is csak annak esedékességekor számítható ki. Így a havi törlesztőrészlet forintra átszámított összegét a szerződés annak megkötésekor még nem tartalmazhatta, azonban a forintra átszámítás módszere, számítási módja a szerződésben és az üzletszabályzatban egyértelműen meghatározásra került. Rámutatott, hogy a 6/2013. PJE számú határozat szerint nem szükséges, hogy maga a kölcsönadott, folyósított összeg, illetve a törlesztések összege tételesen szerepeljen a szerződésben, hanem az is elégséges, hogy azok kiszámítható módon vannak meghatározva.

Mindezek alapján megállapította, hogy a kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdésének e) pontjában foglalt kritériumnak, a törlesztőrészletek összege meghatározásának megfelelt, hiszen tartalmazta a türelmi időszak után a számítás módját, így a kölcsönszerződés érvénytelensége nem volt megállapítható.

A másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában, rögzítve, hogy a sérelmezett kikötések általános szerződési feltételeknek minősülnek, a 2/2014. PJE számú határozat 1. pontjában, a Hpt. 203. § (6) bekezdésében és a (7) bekezdés a) pontjában írtak idézését követően arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperesek a jogszabály által a pénzügyi intézményekre előírt tájékoztatást megkapták, a kockázatfeltáró nyilatkozatokat aláírták. Ezt az ellenkező bizonyításáig úgy kell értékelni, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őket terhelő volta számukra világos és érthető volt, illetve annak kellett lennie. A perben az alpereseknek kellett azt bizonyítani, hogy a felperesek tájékoztatása ilyen módon megtörtént. A III. r. alperes okirati bizonyítékként (20/A/3. és 20/A/4.) csatolta a szerződéskötést megelőzően, 2007. április 12-én a felperesek által aláírt kockázatfeltáró

nyilatkozatokat. A szerződéskötést megelőzően, mintegy egy hónappal előbb aláírt kockázatfeltáró nyilatkozatok alapján megállapítható volt, hogy a felperesek akként nyilatkoztak, hogy tudomással bírnak arról, hogy a kölcsönszerződésben rögzített deviza árfolyam napról-napra változik, svájci frank esetében bármilyen irányban és bármilyen mértékben, ezért az esedékesség napján megfizetendő törlesztőrészlet forint összege előre nem megállapítható. Amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Kijelentették továbbá, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön folyósítását úgy kérik, hogy az árfolyamváltozásokból eredő kockázat jellegét megértették, és a felmerülő kockázatot viselik.

Mindezekből arra a következtetésre jutott, hogy az alperesek a Hpt. 203. §-ában foglalt kötelezettségüknek a kockázatfeltáró nyilatkozatokkal eleget tettek, a felperesek által aláírt nyilatkozatból az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őket terhelő volta számukra világos és érthető volt, így az is, hogy a svájci frank esetén bármilyen irányban és mértékben változhat a deviza árfolyam napról-napra. Ezen kívül a kölcsönszerződés V.4. pontjának második bekezdése tartalmazza az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást, amelyből egyértelműen kitűnik, hogy a felperesek tudomással bírtak arról, hogy a forint-deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata és a futamidő alatt a folyósítás napján érvényes, a bank által alkalmazott forint-deviza árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet, és tudomásul vették azt is, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ők viselik. Az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos megfontolás tárgyává tették és fizetőképességüknek megfelelően mérlegelték. Ezen szerződéses kikötés tehát megfelelt a szerződéskötéskor hatályos jogszabályoknak, a 2/2014. PJE számú határozatban foglaltaknak. A felperesek azt, hogy az alperesek által adott tájékoztatás nem volt megfelelő és ennek következtében az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése a szerződésnek számukra nem volt világos és érthető, bizonyítani nem tudták, ezzel szemben az alperesek bizonyították, hogy a megfelelő tájékoztatásból a felperesek az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül alappal gondolhatták azt, hogy az árfolyamkockázat valós lesz. A tájékoztatás nem volt félreérthető, egyértelmű tájékoztatást adott, ezért a Ptk. 209. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel a szerződés V.4. pont második bekezdésében foglalt kikötés tisztességtelensége, az árfolyamkockázat felperesekre történő kizárólagos terhelése tekintetében nem volt megállapítható. A III.2. és III.3. pont támadott kikötései pedig nem az árfolyamkockázat felperesekre történő közvetlen áthárításáról szólnak, más okból azok tisztességtelenségét nem találta megállapíthatónak, így a másodlagos kereseti kérelmet is megalapozatlannak tekintette.

Az ítélettel szemben a felperesek fellebbeztek. Az ítélet keresetük szerinti megváltoztatását, az alperesek perköltségben marasztalását kérték. Állították, hogy az elsődleges kereseti kérelmet elutasító rendelkezés téves jogértelmezésen alapul. A 6/2013. PJE határozat nem a törlesztőrészletek, hanem a folyósított kölcsön összegét illetően utal a kiszámíthatóságra, de a törlesztőrészletek meghatározása során ezt már nem tartja megengedhetőnek, sőt kifejezetten rögzíti, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdése felsorolásban vannak olyan pontok, amelyek az egész szerződés érvénytelenségét eredményezhetik, például, ha a törlesztőrészletek nagysága nincs a szerződésben rögzítve.

Kétségtelen tény, hogy a szerződés a kölcsön összegét csak az első 100 hónapban határozza meg, ezért a szerződés az annak megkötésekor hatályos Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjába ütközik, mivel a törlesztőrészletek összege a szerződés egészére nézve nem volt meghatározva. A Ptk. 528. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó Hpt. 213. §-ának fogyasztóvédelmi kogens szabályától a felek kölcsönös akaratmegegyezéssel sem térhetnek el. A fogyasztóvédelmi szabályokkal ellentétes fogyasztási lakossági kölcsönszerződés kellékhányos szerződés, amely semmis, de ugyanerre a

következtetésre lehet jutni a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján is. Utalt arra is, hogy az említett fogyasztóvédelmi rendelkezés célja, hogy a fogyasztó a szerződéskötést megelőzően fel tudja mérni, hogy a szerződésből folyó kötelezettségének képes-e eleget tenni. Mivel a türelmi időszakban kizárólag járulékokat fizettek, így ez a törlesztőrészlet nem lehet azonos a türelmi időt követő törlesztőrészlettel. A szerződésből semmilyen módon nem határozható meg, hogy a türelmi időt követő 101. törlesztőrészlet milyen összegű lesz, és az sem, hogy az azt követő törlesztőrészletek összege miként fog alakulni. Tévedett az elsőfokú bíróság akkor is, amikor a forintra átszámítás módszerét, számítási módját a szerződésben és az üzletszabályzatban egyértelműen meghatározottnak vélte. A Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontja a törlesztőrészletek szerződésben való feltüntetését követeli meg, és az is egyértelmű, hogy a számítási módszer a 6/2013. PJE számú határozat szerint az eladósodás devizában történő meghatározása körében jöhet szóba. A módszer tehát a törvényi követelményeket nem elégíti ki, de az elsőfokú bíróság sem nevezi meg azokat a szerződéses rendelkezéseket, amelyek alkalmazásával a türelmi időt követően bármelyik törlesztőrészlet összege meghatározható lenne. Az ítélet ellentmondásos is, mert egyrészt azt rögzíti, hogy a törlesztőrészletek összegének meghatározása eleve lehetetlen volt, másrészt, hogy a szerződés a törvényi követelményeknek eleget tett.

A másodlagos kereseti kérelem körében arra hivatkoztak, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat csak akkor felel meg a Hpt. 203. § (1), (6) és (7) bekezdésében foglaltaknak, ha az bemutatja az árfolyamváltozás törlesztőrészletekre gyakorolt hatását és ezt az ügyfél aláírásával igazolja. A kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kell annak bemutatását, hogy az árfolyam lehetséges változása milyen hatást gyakorol a törlesztőrészletekre, azaz, hogy a fogyasztó szerződéses kötelezettsége miként változik. Az árfolyamváltozásra történő figyelmeztetés önmagában a kockázat feltárására nem alkalmas, hiszen ez a törlesztőrészletekre gyakorolt hatást nem mutatja be. Előadták, hogy a türelmi idő alatt a törlesztésük a tőketartozást nem csökkenti, a tőketartozás azonban az árfolyamváltozás következtében változik, megnő. Ugyanakkor a szerződés maga sem tudta bemutatni, hogy a türelmi időszak következtében a megnövekedett tőketartozásra figyelemmel a törlesztőrészletek összege miként fog alakulni. Továbbá az előtakarékosság során teljesített befizetéseket forintban számolják el, addig a tőketartozás a deviza keresztárfolyamának emelkedésével együtt növekszik, azaz a forintban teljesített befizetések hozamának kellett volna kompenzálnia egyrészt az árfolyam-növekedést, másrészt pedig a hiteldíj időközbeni megemelését. Az alpereseknek a kockázatfeltáró nyilatkozatban mindezt fel kellett volna tárni, és mindezt figyelemmel kellett volna e körülmények hatását a törlesztőrészletek változására vonatkoztatni, bemutatva, hogy azok e körülmények hatására miképpen változnak. Az ítélet szerint is a fogyasztási lakossági kölcsönszerződésnek pénzügyi értelemben kell átláthatónak lennie. Mivel az alperesek a szerződés lényegadó sajátosságát nem tárták eléjük, a kölcsönszerződés pénzügyi értelemben nem átlátható. Hangsúlyozták, hogy a szerződés megkötésekor a törlesztőrészletek összege a teljes futamidőre nézve nem volt meghatározható, akkor az sem volt lehetséges, hogy az árfolyamváltozás ezekre gyakorolt hatását a fogyasztóknak az alperesek egyértelmű, világos módon bemutassák. A változás ugyanis feltételez egy viszonyítási pontot, amihez képest a változás bekövetkezik. E viszonyítási pont hiányában a kockázatfeltáró nyilatkozat megfogalmazása a Hpt. szerinti tartalommal - figyelemmel az akkor hatályos Ptk. 205. § (3) bekezdésére is - fogalmilag kizárt és lehetetlen. Emiatt az árfolyamváltozás rájuk történő áttelepítése tisztességtelen. Előadták továbbá, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat elhallgatta, hogy a jövőbeni árfolyam - az ún. forward árfolyam, amelynek a banküzemtanban általánosan elfogadott és alkalmazott számítási módja van - rájuk nézve kedvezőtlen. Az alperesek akkor jártak volna el tisztességesen, ha bemutatják az árfolyamszámítás modelljét azzal együtt, hogy a jövőbeni árfolyam alakulását elsődlegesen milyen körülmény befolyásolja. Ez pedig nem más, mint a két fizetőeszközt kibocsátó nemzeti bank alapkamata közötti különbség. Ha a kockázat teljes körű, minden lényeges körülményre kiterjed, azaz megfelel az akkor hatályos Ptk. 205 § (3) bekezdésének, valamint a Hpt. 203. § (1), (6) és (7)

bekezdésének, akkor a fogyasztó az adott feltétellel a szerződést nem kötötte volna meg. Álláspontjuk szerint a szerződési feltétel a 13/93. EGYK irányelv 1. számú melléklet i) pontja szerint tisztességtelen, hiszen fogyasztóként visszavonhatatlanul vállaltak olyan kötelezettséget, melynek alapos megismerésére a szerződés megkötésekor nem volt lehetőségük.

Az I-II. r. alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az ítélet helybenhagyását, valamint a felperesek költségben marasztalását kérték. Az árfolyamkockázat feltáró nyilatkozat vonatkozásában előadták, hogy az árfolyam lehetséges változásának becslése a kölcsönszerződésnek nem tartalmi eleme, így erre alapozva a szerződés nem támadható, de az árfolyamváltozásnak a hitelek fennállásának teljes időtartamára, 20-30 évre vonatkozó becslése közgazdaságilag nem is lehet reális elvárás. Az árfolyamkockázat kifejezés nem a bankok „pénzváltási árbevételének” esetleges változásaira utal, hanem abból adódik, hogy a törlesztő részletek esedékessége napján a kölcsön törlesztési deviza árfolyama elmozdul a folyósításkor érvényes árfolyamtól. Az árfolyamváltozásokat nem a bank generálja, az általa jegyzett árfolyamok minden esetben a piaci árfolyamokhoz és azok változásaihoz igazodnak. A felperesek által aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat érthetően tartalmazza, hogy a deviza árfolyam napról napra változik, svájci frank esetében bármilyen irányban és bármilyen mértékben. Ez utóbbi kitétel még egy laikus fogyasztó számára is nyilvánvaló, hétköznapi szavakkal kifejezett megfogalmazás. A 2/2014. számú PJE határozat értelmében is az árfolyam kockázat viselésére vonatkozó rendelkezés tisztességtelensége csak akkor vizsgálható és a kikötés tisztességtelensége csak akkor állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Mindezek alapján egyetértettek az elsőfokú bíróság e körben kifejtett álláspontjával. A törlesztő részletek szerződésben feltüntetése körében arra hivatkozott, hogy a változó kamatozású devizaalapú szerződés sajátossága: mivel a nyújtott kölcsön, ügyleti kamat, kezelési költség, késedelmi kamat és egyéb költségek a folyósítást követően devizában kerültek megállapításra, azonban forintban valósult meg azok teljesítése, a CHF-Forint árfolyamainak, azaz a kirovó és lerovó pénznem változása miatt a későbbi törlesztő részletek pontos forint összege nem volt előre meghatározható. Ugyanígy a szerződés szerint változó hiteldíj miatt a szerződéskötés időpontjában még tájékoztató jelleggel sem volt lehetséges meghatározni a türelmi időt követő törlesztő részlet összegét. Az Üzletszabályzat rendelkezései a türelmi időt követő törlesztő részlet meghatározását illetően teljes mértékben megfeleltek a 6/2013. PJE határozat követelményének. A szerződés és az üzletszabályzat eleget tesz ezen feltételnek és tartalmazza a forintra átszámítás módszerét, számítási módját, azt, hogy a türelmi időt követően hogyan alakul az adós törlesztési terhe. A türelmi időt követően a tartozásba beszámításra kerülő a szerződéskötéskor még nem ismert összeg is befolyásolta a türelmi időt követő törlesztő részletek összegét. Mellékelték a Pfv.VI.20.970/2015/6. számú ítéletet, amelyben a Kúria azonos tárgykörben és ugyanezen szerződéstartalommal megállapította, hogy a türelmi időszakot követően a törlesztő részletek előre nem voltak megállapíthatóak, ezért a szerződéses kikötés nem ütközött a Hpt. 213.§ (1) bekezdésének e) pontjába.

A III. r. alperes fellebbezési ellenkérelmében elsősorban az ítélet helybenhagyását kérte helyes indokai alapján, valamint a felperesek másodfokú perköltsége egyetemleges megfizetésére kötelezését. Előadta, hogy a törlesztőrészletek türelmi időt követő összege vizsgálatának nem egyedi kereset, hanem az Elszámolási törvény az eszköze. Az árfolyamrész és az egyoldalú szerződésmódosítási jog törvényi szinten tisztességtelenné nyilvánítása folytán a szerződés Hpt.-be ütközésének vizsgálata okafogyottá vált. Ha ugyanis a bíróság a kérdéses kikötések tisztességtelenségét megállapította, fogalmilag kizárt, hogy egy tisztességtelen szerződéses feltétel szerződésben feltüntetésének elmaradása alapozhassa meg a Hpt. 213. §-ába való ütközés

kimondását és az egész kölcsönszerződés érvénytelenségét. Ha az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító kikötés tisztességtelen és érvénytelen, akkor oka fogyottá (értelmezhetetlenné) válik az az elvárás, hogy a törlesztőrészletek összege a teljes futamidőre úgy kerüljön meghatározásra, hogy az figyelembe veszi az egyoldalú módosítás jogának gyakorlása folytán bekövetkező változásokat. Ebből következően nem sérthették meg a Hpt. 213. § (1) bekezdésének e) pontjában foglaltakat, a törlesztőrészletek összege a szerződés teljes létszakaszában megegyezik a szerződésben rögzített összeggel. A 2014. évi XL. törvény 5. § (7) bekezdése szerint az elszámolás részét képezi az új törlesztőrészlet meghatározása, míg az 54/2014.(XII.10.) MNB rendelet 5. §-a rögzíti az elszámolás módját. Hangsúlyozta, hogy azon kölcsönszerződések esetében, ahol a teljes futamidőre a havi törlesztőrészlet vagy annak kiszámítási módja nem került feltüntetésre, a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjára vonatkozó érvénytelenségi hivatkozások az MNB rendelet hatálybalépésével elvesztették jogi jelentőségüket, ezt alátámasztja az MNB rendelet 2. §-a is. Ez utóbbi rendelkezésből egyértelműen megállapítható, hogy ha a bíróság az előtte folyó perben az MNB rendelet hatálybalépésének 2014. december 11-i napját követően ítéletet hoz, úgy annak során az MNB rendeletben írtakat figyelembe kell venni. Miután az időközben megvalósult és az adósoknak írásban megküldött törvényi elszámolás megtörtént, így egyértelmű, hogy a bíróságnak már nincs feladata a semmisség jogkövetkezményeinek ismételt levonását célzó keresetek kapcsán, ugyanis a semmis szerződésekkel kapcsolatban támasztható fogyasztói igények teljes körű reparálása - ideértve a törlesztőrészletnek a jelen esetben felperesek által hiányolt kellő meghatározását - megtörtént.

Változatlanul hivatkozott arra is, hogy a szerződés nem ütközik a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjának rendelkezésébe. A 6/2013. PJE határozat III/1. pontja szerint is, a kirovó és a lerovó pénznem lényegéből következik, hogy téves az az álláspont, amely szerint a törlesztés pontos összege nem határozható meg a szerződéskötés időpontjában. Az adós tartozása a szerződéskötés időpontjában egyértelműen rögzül: az a kirovó pénznemben meghatározott összeg. A kirovó és a lerovó pénznem eltéréséből szükségszerűen fakad, hogy a szerződéskötés időpontjában nem lehet megmondani, hogy a lerovás pénzneméből mennyit kell adni ahhoz, hogy az adós teljesítsen. Ez azonban a kirótt tartozás egyértelmű meghatározottságát nem érinti.

A változó kamatozású deviza alapú szerződés sajátosságából következik, hogy a későbbi törlesztőrészletek pontos forint összege nem volt előre számszerűen meghatározható, ugyanúgy a szerződés szerint változó hiteldíj miatt a szerződéskötés időpontjában még tájékoztató jelleggel sem volt lehetséges meghatározni a türelmi időt követő törlesztőrészlet összegét. A szerződés (III.2.) és az üzletszabályzat tartalmazza azt, hogy a türelmi időt követően hogyan alakul az adós törlesztési terhe, az a 6/2013. PJE határozatnak megfelelően kiszámítható módon van meghatározva.

Levezette, hogy miként került a szerződésben kiszámítható módon meghatározásra a későbbi törlesztések összege. Maga is hivatkozott a Kúria Pfv.VI.20.970/2015/6. számú határozatára.

Arra az esetre, ha a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontja alapján a szerződés érvénytelensége megállapítható lenne, ezzel egyidejűleg - jogkövetkezményként - a szerződés érvényessé nyilvánítása felől is rendelkezni szükséges, mert az érvényessé nyilvánítás feltételei fennállnak. E körben utalt a Kúria Gfv.VII.30.169/2015/6. számú döntése 5. oldalának 2. bekezdésében írtakra azzal, hogy a szerződés és az üzletszabályzat tartalmából egyértelműen megállapítható, kiszámítható, hogy a türelmi időt követően hogyan alakul az adós törlesztési terhe a változó tényezők (árfolyam, árfolyamrész, hiteldíj-változás) figyelmen kívül hagyásával. Kitért arra is, hogy a bíróságnak elsősorban a szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekednie, ez tűnik ki a 6/2013. PJE határozat 4. pontjából és az ahhoz fűzött indokolásból.

A devizaárfolyam változásából eredő kockázat áttérhelésének tisztességtelenségére vonatkozó felperesi fellebbezési előadások körében részben megismételte az elsőfokú eljárásban előadottakat, hangsúlyozva, hogy sem a szerződéskötéskor hatályos Hpt. 203. §-a, sem más jogszabály nem írt elő olyan tájékoztatási kötelezettséget (árfolyamszámítást, illetve előrejelzést vagy előrebecslést),

amelyre a felperesek fellebbezésükben hivatkoznak. A 6/2013. PJE határozat szerint is a tájékoztatási kötelezettség nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás várható irányára, előre nem látható mértékére, a kockázat reális voltára, valószínűségére.

A 2/2014. PJE határozat I. pontjának idézését követően rögzítette, hogy a felperesek a kockázatfeltáró nyilatkozat ismeretében tisztában voltak azzal, hogy az árfolyamváltozás következtében jelentős mértékben változhat tartozásuk összege, illetőleg a havi törlesztőrészlet forintba átszámított összege. Az I és II. r. alperes árfolyamkockázatról szóló tájékoztatási kötelezettsége jogszabályi előírás, nem pedig szerződési feltétel. Az I. r. alperes ezen tájékoztatása pedig a szerződéskötéskor hatályos jogszabályoknak mindenben megfelelt. Az I. és II. r. alperes a hivatkozott jogegységi határozatban írtaknak megfelelően a felperesi adósok által aláírt kockázatfeltáró nyilatkozattal bizonyította, hogy a felperesek megfelelő tájékoztatására került sor, a felperesek ugyanakkor nem bizonyították, hogy az alperesek árfolyamkockázattal kapcsolatban nyújtott tájékoztatása nem volt megfelelő.

A felperesek a fellebbezési ellenkérelemre tett észrevételükben a Hpt. 213.§ (1) bekezdés e) pontjának kógens voltára, és azon bírói gyakorlatra hivatkoztak, mely szerint semmis az a fogyasztási lakossági kölcsönszerződés, amely nem tartalmazza a törlesztőrészletek számát, összegét és esedékességét. E körben kiemelték a BH 2015.10.434 számú jogesetet. Az árfolyamkockázat vonatkozásában utaltak az Alkotmánybíróság III/773/2015. számú határozata (helyesen 11/2015. (V.14.) AB számú határozat) III15., III45., III46. pontjában foglaltakra azzal, hogy a határozatból kitűnően, a kockázatfeltárás megfelelőségének elbírálása tekintetében a 93/13. számú EGK irányelvet is alkalmazni kell. Az uniós jog elsődlegessége érvényesül a Ptk.-val szemben, de érvényesül a 2014. évi XXXVIII. és XL. törvényekkel szemben is. Az Unió Bíróságának gyakorlata kizárja a hazai jog alkalmazását, ha az ellentétes az uniós joggal. (...sz. ügy) A Bíróság ügyben meghozott határozata szerint az irányelv 3. cikk (1) bekezdése alapján azt kell vizsgálni, hogy a szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárás alkalmazása esetén ésszerűen elvárhatta volna-e, hogy a fogyasztó a szerződési feltételek egyedi megtárgyalását követően is elfogadja az adott feltételt. Az irányelv 1. számú Melléklet i.) pontja értelmében tisztességtelenek azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy visszavonhatatlanul kötelezik a fogyasztót olyan feltételek vonatkozásában, amelyek alapos megismerésére nem volt tényleges lehetősége a szerződés megkötése előtt. Azt, hogy a feltételek alapos megismerése valójában mit jelent, az Európai Unió Bíróságának, a ... ügyben meghozott.... számú ítélete fejt ki, melyből az a következtetés vonatható le, hogy a fogyasztónak még a szerződés megkötése előtt meg kell ismerni a szerződés konkrét működését és mechanizmusát, a fogyasztónak pontosan és érthető módon kell tudni értelmezni az előbbiekből eredő gazdasági következményeket. Mindez alperes kockázatfeltáró nyilatkozatából nem állapítható meg, nem volt módjuk, hogy a szerződés megkötése előtt alaposan megismerhessék (gazdasági következményekre is kiterjedően) az általuk vállalt kötelezettséget.

A felperesek a Fővárosi Ítéltábla felhívására a szerződés Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjára alapított teljes érvénytelensége esetére megjelölték az alkalmazni kért jogkövetkezményt.

Az I-II. r. alperesek a fellebbezési ellenkérelmeiket fenntartva vitatták a kért jogkövetkezmény alkalmazásának törvényi lehetőségét.

A III. r. alperes az első- és másodfokú eljárásban előterjesztett védekezése változatlanul fenntartása mellett arra az esetre, ha mégis a szerződés érvénytelensége lenne megállapítható, elsődlegesen arra hivatkozott, hogy az érvényessé nyilvánítás feltételei állnak fenn, ennek hiányában, az ítélet hatályossá nyilvánítása esetére vitatta a felperesi elszámolás figyelembe vehetőségét.

A felperesek 2016. március 31-én a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjára alapított kérelmük indokait kiegészítették azzal is, hogy a törlesztőrészek összegének meghatározása feltételezi a szerződés fő tárgyának a devizában kifejezett kölcsönösszeg ismeretét. Amennyiben ez nem ismert, akkor fogalmilag kizárt, hogy létezzen olyan matematikai módszer, amellyel meghatározható lenne az ismeretlen deviza összeg után fizetendő törlesztőrészlet összege. Arra hivatkoztak, hogy a szerződésben a kölcsön összege csak forintban került meghatározásra, a tartozás devizaösszegében a felek nem állapodtak meg. A szerződésnek pontosan, összezszerűen meg kell jelölnie, meg kell határozni azokat a paramétereket, amelyből a deviza összeg ugyanolyan pontossággal meghatározható, mintha az összezszerűen szerepelt volna a szerződésben. Amennyiben e feltételnek a szerződés nem tesz eleget, akkor az a Ptk. 522. § (2) bekezdésébe ütköző, a Ptk. 200. § (2) bekezdése értelmében semmis szerződés. A perbeli szerződés tényszerűen forint kölcsön, amit alperes devizában tart nyilván. A devizában való nyilvántartás önmagában azonban nem elégíti ki a 6/2013. PJE határozat III.1. pontjában írt követelményrendszert, illetve nem tesz eleget a Ptk. 522. § (2) bekezdésében írt kógens, törvényi rendelkezésnek. A Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja továbbá kógens szabályként mondja ki, hogy semmis az a fogyasztási lakossági kölcsönszerződés, amely nem tartalmazza a szerződés tárgyát. A szerződésben ugyanakkor nincs olyan átszámítási szabály, minek segítségével devizában lehetne megadni a Ptk. 523. § (1) bekezdése által megkövetelt „meghatározott pénzösszeget”, így a szerződés nem tartalmazza a kógens jogszabály által megkövetelt tartalmi elemet, a szerződés tárgyát, ezért semmis. Az előadottak alátámasztására csatolták a Kúria Pfv.I.21.156/2015/5. számú ítéletét, amely a III. r. alperessel szemben a perbeli tényállással mindenben megegyező tényállás mellett állapította meg a fenti indokok alapján, hogy a perrel érintett szerződés érvényesen nem jött létre. Állította, hogy mindezek tükrében az érvényessé nyilvánítás feltételei nem állnak fenn, egyrészt, mert a szerződéskötés előtt vagy a szerződéskötés során nem keletkezett olyan irat, ami alapján az érvényessé nyilvánításra sor kerülhet, másrészt, mert a devizában kifejezett kölcsönösszeg nem ismert, továbbá azért sem, mert a felmondással megszüntetett szerződés érvényessé nyilvánítása nem lehetséges.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezések és a fellebbezési ellenkérelmek korlátai között bírálta felül, és a fellebbezéseket az alábbiakra tekintettel megalapozatlannak találta.

A fellebbezések tükrében a másodfokú eljárás tárgyát a perbeli kölcsönszerződés a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi XCII. törvény (Hpt.) 213. § (1) bekezdés e) pontjára alapított semmisségének, illetőleg a kockázatfeltárással kapcsolatos szerződési feltétel (V.4.pont második bekezdés), a teljes árfolyamkockázat felperesekre áthárítása tisztességtelenségének megítélése képezte.

A felperesek ugyanis a másodfokú eljárás tartama alatt a fellebbezési határidőben az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel nem érintett részére (szerződés III.2. és III.3. pontja) nézve a fellebbezésüket a Pp. 247. § (2) bekezdésében írt korlátra figyelemmel már nem egészíthetik ki, továbbá a Pp. 247. § (1) bekezdése szerint a másodfokú eljárásban a keresetüket nem változtathatják meg. A felperesek érvelésével ellentétben a 2016. március 31-én előadottak keresetváltogatásnak minősülnek, tekintve, hogy a másodfokú eljárásban már új semmisségi okra - a kölcsön devizaösszegének szerződésbeli meghatározatlansága - nem hivatkozhatnak, új jogi és ténybeli alapra a keresetüket már nem helyezhetik.

A másodfokú bíróság semmisség hivatalból történő észlelésének, vizsgálódásának kötelezettsége sem terjed ki olyan új tényekre, bizonyítékokra, amelyek az elsőfokú eljárás tárgyát nem képezték, melyekre a felek nem hivatkoztak. (2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4.b) pont)

Az elsőfokú bíróság az elsődleges és másodlagos kereseti kérelmeket megalapozatlannak találva a

felperesek keresetét elutasította.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság kifejtett érveivel egyetértett. A felek által is hivatkozottan nem vitás, hogy a perbeli szerződéshez hasonló tartalmú, úgynevezett türelmi idő devizaalapú kölcsönszerződések vonatkozásában a bírói gyakorlat nem egységes annak megítélése tekintetében, hogy a szerződések semmissége a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontja alapján megállapítható-e. A Fővárosi Ítéltábla e körben az alábbiakra volt figyelemmel.

A Hpt. kölcsönszerződés 2007. május 10-i megkötése időpontjában hatályban volt 213. § (1) bekezdés e) pontja értelmében semmis a kölcsönszerződés akkor is, ha az nem tartalmazza a törlesztő részletek összegét. A perbeli kölcsönszerződés ténylegesen csupán a türelmi időszakra vonatkozó első, hiteldíjat (kamat és kezelési költség) magában foglaló törlesztő részlet deviza összegét tartalmazta, a többi viszont egyrészt a Lakástakarék Szerződés alapján történő jövőbeli teljesítések, így a kiutalási időpontban az engedményezési szerződés alapján a hitelező javára megfizetett összegek ismeretének hiányában, valamint a deviza árfolyamváltozás, illetve ebből eredően a hiteldíj változásai miatt nem volt előre kiszámítható. A szerződés megkötésekor tehát - az adott hitelkonstrukció mellett - nem volt összegszerűen pontosan meghatározható, de még tájékoztató jelleggel sem, hogy a felpereseknek mekkora törlesztőrészleteket kell majd a 100 hónap (több mint 8 év) türelmi idő elteltével fizetnie az alperesek részére. Amint arra a Kúria is rámutatott a 6/2013. PJE határozatában, a deviza alapú kölcsön lényege, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban kerül sor. A tartozás devizában van megállapítva, az adós forintban teljesítendő fizetési kötelezettsége ezért a forint erősödésétől, gyengülésétől függ. A szerződés szerint a kölcsön forintban kifejezett és folyósított összege 6.500.000 forint, a futamidő 240 hónap, a törlesztőrészletek száma 240 volt, az egyes törlesztő részletek fizetendő forint összegét a Bank az általa alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyam alapján határozta meg. Mivel a szerződés fenti sajátosságaira figyelemmel a törlesztő részletek pontos összege a futamidő teljes időtartamára nem volt előre meghatározható, ezért az ilyen szerződés akkor tesz eleget a Hpt. 213.§ (1) bekezdés e) pontjában írt fenti követelménynek, ha rögzíti az induló törlesztő részlet összegét, továbbá meghatározza a további törlesztőrészletek kiszámításának módját. A Kúria is rámutatott a fent említett jogegységi határozata III.2. pontjában arra, hogy a devizaalapú kölcsönszerződések két tipikus módja egyikénél sem szükséges, hogy maga a kölcsönadott, folyósított összeg, illetve a törlesztések összege tételesen szerepeljenek a szerződésben, hanem az is elégséges, ha azok kiszámítható módon vannak meghatározva. Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint ezen, a Ptk. 523. §-ával összefüggésben kifejtett álláspont irányadó jelen ügyben is. A kölcsönszerződés II.2. pontjában a hitelezők feltüntették az induló törlesztő részlet svájci frankban kifejezett összegét, megjelölték a hiteldíj egyenlő törlesztéssel történő esedékessége időpontját, a türelmi időszakot követő időtartamra a tőke egyenlő törlesztéssel történő esedékessége időpontját is, a svájci frankban nyilvántartott törlesztő részlet forintra átváltásánál alkalmazandó árfolyamot, a szerződés V.4. pontja értelmében pedig a szerződés részévé tett, a devizában nyilvántartott, lakáscélú és jelzálogtípusú konzorciális hitelekre vonatkozó üzletszabályzat 7.1., 7.2. pontja tartalmazta a törlesztőrészletek kiszámításának módját. A kölcsönszerződés rendelkezései alapján tehát a törlesztő részletek összege a türelmi idő lejártát követő időszakra is kiszámítható volt, ezért azt kellett megállapítani, hogy a kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (2) bekezdés e) pontjában írt azon követelménynek, hogy tartalmazza a törlesztő részletek összegét, eleget tett.

A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezések 2016. március 31-i kiegészítéséhez csatolt Pfv.I.21.156/2015/5. számú határozatban a Hpt. 213.§ (1) bekezdés e) pontjával összefüggésben írtakat nem osztotta, míg a határozat Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjára nézve írtak a másodfokú eljárásban nem voltak figyelembe vehetők, a fellebbezések az elsődleges kereset vonatkozásában ezen okból sem vezethettek eredményre.

A fellebbezések másodlagos kereseti kérelem elutasítására vonatkozó része tekintetében a Fővárosi Ítélőtábla a következőkre mutat rá. A Hpt. 203. §-ának (1)-(8) bekezdései tartalmazták a pénzügyi intézmény tájékoztatási kötelezettségének részletszabályait, a (6)-(7) bekezdés értelmében a lakossági ügyféllel devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, az ilyen, ügyfél aláírásával igazolt kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak hatását a törlesztő részletre.

Az I-II. r. alperesek a felpereseket még a kölcsönszerződés aláírását megelőzően 2007. április 12-én kelt kockázatfeltáró nyilatkozatban és a kölcsönszerződés V.4. pontjában foglaltak szerint tájékoztatták a hitelhez kapcsolódó, az árfolyamváltozásban rejlő kockázatról. A hitelezői nyilatkozatok megfeleltek a Hpt. 203. §-ában írtaknak, a tájékoztatás egyértelműen kiterjedt az árfolyamkockázat ismertetésére, valamint annak törlesztő részletre gyakorolt hatására, amint azt az elsőfokú bíróság is helytállóan állapította meg. Tévesen hivatkoztak a felperesek arra a fellebbezésükben, hogy az alpereseket az adottnál szélesebb körű és mélységű tájékoztatási kötelezettség terhelte volna, különös tekintettel a futamidő 20 éves tartamára, az árfolyamváltozás irányának, mértékének előre nem láthatóságára, meg nem becsülhetőségére. A tájékoztatásnak tehát az árfolyam változásának lehetőségére, és a törlesztő részletekre gyakorolt hatására kellett kiterjednie, de nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás várható irányára, előre nem látható mértékére.

Az elsőfokú bíróság helytálló álláspontra helyezkedett az árfolyamkockázat felperesekre hárításának, a kockázatfeltáró szerződéses feltétel, nyilatkozat tisztességtelensége körében is.

A Kúria 2/2014. PJE határozata 1. pontja szerint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések azon rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot a kedvezőbb kamatmérték ellenében korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek a tisztességtelensége főszabályként nem vizsgálható. Azonban annak ellenére, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 209. § (4) bekezdése a szerződéskötés időpontjában még nem tartalmazta azon kitételt, miszerint a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezések is vizsgálhatók, amennyiben azok nem világosak és érthetőek, az elsőfokú bíróság helytállóan tette a vizsgálat tárgyává a kölcsönszerződés V.4. pontja második bekezdésében írtakat, ugyanis az Európai Unióhoz való csatlakozással a Ptk. 209. § 2009. május 22-től hatályos (4) bekezdésében megjelent 93/13/EGK Tanácsi Irányelv rendelkezései is irányadóvá váltak. E szerint az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető.

A jelen perben az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a felpereseknek szóló figyelmeztetés világos és érthető volt, az alapján tudomással kellett rendelkezniük a svájci frank bármilyen irányban és mértékben történő változásának lehetőségéről, az árfolyamváltozás lehetséges hatásairól, az árfolyamkockázat őket terhelő korlátlan mértékéről.

A felperesek számára, az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül megítélve is, az alperesek által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhetőnek kellett lennie, hogy az árfolyamkockázat korlátozás, felső határ nélkül kizárólag őket terheli. A kockázatfeltáró nyilatkozatban kijelentették, hogy az árfolyamváltozásokból eredő kockázat jellegét megértették, a felmerülő kockázatot viselik, míg a kölcsönszerződésben arra nyilatkoztak, hogy az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos megfontolás tárgyává tették.

Helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság a tekintetben is, hogy a felperesek a kapott tájékoztatással, aláírt kockázatfeltáró nyilatkozattal szemben nem tudták bizonyítani a kockázatfeltárás számukra nem érthető és nem világos voltát, és ezért annak tisztességtelensége nem volt megállapítható. A kifejtettekből az is következik, hogy a felperesek alappal nem gondolhatták, hogy az árfolyamkockázat nem valós vagy őket csak korlátozott mértékben terheli, ezért a

kölcsönszerződés érvénytelensége még részlegesen sem volt megállapítható (2/2014. PJE. 1.).

A felperesek megalapozatlanul hivatkoztak fellebbezésükben a 13/93/EGK Irányelv 1. számú melléklet 1. i) pontjára is, egyrészt mivel a felperesekre háruló árfolyamkockázatot az alperesek a Hpt. 203. §-ában írtaknak megfelelően, érthetően és világosan a felperesek számára feltárták, másrészt mert a nyilatkozat felperesek általi 2007. április 12-i aláírásától a szerződés 2007. május 10-i aláírásáig elegendő idő telt el ahhoz, hogy amennyiben azt a felperesek hiányosnak, nem érthetőnek találták, az alperesektől további tájékoztatást kérjenek, vagy a szerződést ne kössék meg. Ehhez képest az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetősége ismeretében a kölcsönszerződést aláírták.

Minderre figyelemmel az elsőfokú bíróság helytállóan utasította el a keresetet, melynek folytán az érvénytelenség jogkövetkezménye körében előadottak figyelembe vétele szükségtelenné vált.

A kifejtettekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az eredménytelenül fellebbező felpereseket az I-II. r. alperesek 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (IM r.) 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5)-(6) bekezdése alkalmazásával megállapított, a másodfokú eljárásban kifejtett jogi képviselői tevékenységgel arányban álló jogtanácsosi munkadíjból álló, valamint a III. r. alperes IM r. 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5)-(6) bekezdése, 4/A. §-a alkalmazásával megállapított, a másodfokú eljárásban kifejtett jogi képviselői tevékenységgel arányban álló ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltsége egyetemleges megfizetésére.

A felperesek személyes illetékmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illeték összegét a Pp. 78. § (1) bekezdése és a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2016. április 13.

Dr. Gál Judit s. k.
a tanács elnöke

Dr. Rutkai Éva s. k.
előadó bíró

Dr. Molnár József s. k.
bíró

A kiadmány hitelül:

Gesztesi Diana
tisztviselő